

BORBÉLY ZSOLT ATTILA

MAGYAR BORÁSZAT AZ ELCSATOLT TERÜLETEKEN

Hús évvel a rendszerváltás után megállapíthatjuk: a magyarság mint közösség nem sáfarkodott a legmegfelelőbbben a korlátozott önrendelkezés lehetőségével. Betudhatjuk ezt az országot telephelynek tekintő nemzetsemleges baloldalnak, mely kiszolgáltatta hazánkat a gyarmatosító erőknek, de ettől függetlenül tény: a felelősség közös. Az eltelt két évtized összevetése a két világháború közötti azonos időtartamú korszakkal s annak kulturális, gazdasági fellendülésével igen bántó, annál is inkább, hogy 1920-ban egy szétesett, lepusztított, szinte életképtelenné tett országot kellett talpra állítani, működőképessé tenni, míg 1990-ben, ha voltak is diszfunkciók, de a helyzet összességében nagyságrenddel jobb volt.

Vannak reménykedésre okot adó részjelenségek. Mindent egybevetve megállapíthatjuk, hogy az egyik, ha nem „a” legsikeresebb gazdasági ágazat a borászat lett, melynek sikerült felemelkednie a középszerűségből és ma túlzás nélkül állítható, hogy Közép-Európában élenjáró a magyar borászat. S a magyar borászat alatt ezúttal a Trianonban magyar uralom alatt meghagyott területek borászatát értem. S hogy mi van az elszakított területeken? Azt reményeim szerint megtudjuk interjúalanyaimtól:

A magányos fecske

Borbély Zsolt Attila: *A rendszerváltás után a magyarországi borászat fejlődése meglendült: egyre több minőségi bortermelő középpincészet lépett színre, s e folyamat még most is tart. Hasonló a helyzet Felvidéken is, Erdélyben viszont még mindig a megastruktúrák, a gigapincészetek diktálnak irányt és adják a bortermelés nagy részét, a minőséginek nevezett szegmensben is. A Ménesen borászokó Balla Géza amolyan egyetlen fecske, aki nyarat próbál hozni. Tőle kérdeztem, hogy ezer éves közös fejlődés után, hogy alakulhatott ki ez a nagy különbség Erdély és Magyarország borászata között?*

Balla Géza: *Én a borkultúrából, a borfogyasztási szokásokból, a bor iránt érdeklődő közönség preferenciáiból indulnék ki. Mi, erdélyi magyarok szeretjük ugyan a bort, isszuk is, de a borkultúra csak most van kialakulóban. Amit a magyarországi „nagyok” 15 éve elkezdhettek Villánytól Tokajig, az*

annak is köszönhető volt, hogy ott már volt egy kialakult borkultúra, igény volt a minőségi borokra. Ugyanakkor komoly marketingmunka kezdődött, amivel egyre szélesítették a komoly borok iránt érdeklődő közönséget. Ez Erdélyben és Romániában csak pár éve indult be. Magyarországon a borászok látták, hogy érdemes elindulni a minőség irányába, érdemes befektetni, hogy egyre jobb borokat készítsenek, érdemes hozamkorlátozni, a mennyiség helyett minőségre törekedni. Minőségi borokat ugyan lehet előállítani tömegtermeléssel is 5-600 vagy akár több ezer hektáros birtokokon, de a különleges minőséget a kisebb pincészetek jelentik, körülbelül 60 hektárig, ahol az irányítás egy kézben van. Ezek a borászatok úgy nőttek ki a földből 15-20 esztendővel ezelőtt, mint a gomba, s fokozatosan a közönség is megtanulta, hogy a Tiffán, a Bock, a Gere név egyenlő a minőség garanciájával, hogy csak egy párat említsek a villányi borvidékről.

A ma Romániához tartozó területeken az egész borászatot 5-6 nagyvállalat határozta meg a múltban, melyek 1000-2000 hektáros birtokokról szüretelt szőlőt dolgoztak fel. A rendszerváltás után elindult egy befektetési folyamat, szinte kizárólag külföldiek részéről, mely erre a struktúrára épült, az egyes birtokokat egészében vásárolták fel, euromilliókat fektettek be. Céljuk az volt, hogy korrekt borokat termeljenek alacsony áron. S persze főleg olyan bort, amit kért a piac. Az itteni fogyasztói szokások nem mozdultak még el a Magyarországon a kommunista időszak alatt kialakult közízlés által meghatározott színvonalától: még mindig mesterségesen, jellemzően mustsűrítménnyel felédesített féledes fehér- és vörösborok a népszerűek, s nem abba az irányba fejlődik a piac, mint kellene, a kis gazdaságok fejlődése lemaradt, mert a nagy minőségű borokra nem volt számottevő igény. A palackozott boroknak jó esetben tíz százaléka nagy minőségű bor.

Túl rövid az élet, hogy rossz bort igyunk, szoktuk mondani, s nyilván itthon is akadnak néhányan a borászati oldalon, akik így gondolkoznak.

BZSA: *Érdemes elgondolkodni azon, hogy Ménes, Villány, Szekszárd majdnem azonos szélességi fokon vannak, adottságaik, s így boraik karaktere hasonló, mégis, míg Szekszárd és Villány ott van Közép-Európa élvonalában, Ménesen alig akad középbirtok, befutott, jegyzett, nemzetközi sikereket elért birtok pedig csak a Tiéd.*

B.G.: Igen. S nagy kérdés, hogy ledolgozható-e ez a különbség. Ha jelen pillanatban a magyar borászat megállna a fejlődésben, és semmi nem történne, akkor is kellene 20-25 év, hogy az erdélyi borászat feltornássa magát a magyarországi mellé. De nemcsak a borászatban van ez így. Az Unió országai között eddig is nagy volt a különbség, s ez egyhamar nem fog csökkenni. Magyarországon működik majdnem ezer jó minőségű borokat előállító kis- és középpincészet, ehhez képest a jóval nagyobb szőlőtermő-területtel rendelkező Romániában annyi komoly borászatot találunk, amit két kezünkön meg tudunk számolni.

BZSA: *A magyarországi borászati siker annak is betudható, hogy egy irányba hatott egy sor tényező: megvolt a kellő szakmai tapasztalattal és kezdeményezőkésséggel rendelkező társadalmi réteg, megvolt egyfajta közönségigény, fogékony volt a civil társadalom, megizmosodott a szaksajtó, s nem utolsó sorban a komoly borok fokozatosan integrálódtak a gasztronómiába is. A Romániához tartozó területeken alig van vendéglő, ahol kimérnek akár egy-két féle bort és sok esetben a nagy cégek fizetnek a vendéglősöknek, hogy az ő boraikat tartsák. Mint egy 60 hektáros birtok tulajdonosa és borásza ütköztél-e ellenállásba, amikor vendéglőkben akartad elhelyezni a boraidat?*

B.G.: Sajnos ez így van, a vendéglősök zöme, Erdélyben és a Kárpátokon túli területeken egyaránt, úgy ítéli, hogy a borpaletta tele van, nincs szükségünk több borra, ott vannak a Jidvei, Murfatlari, Cotnar-i, gasztraóron 4-5 lejes (300 forint körüli) borok, erre akár 2-300%-ot is rá tudnak tenni. Nem érdekli őket a borok minősége. A nagyok, a tömegbortermelők felosztották maguk között a piacot régiókra. A legtöbb étteremben, Erdélyben és Romániában csak 2-3 pince borait tartják, jelen pillanatban is ez működik, de ennek a hozzáállásnak meg vannak számlálva a napjai, de legalábbis évei. Megjelennek olyan fogyasztók, akik minőségi bort akarnak. Tudják, hogy vannak itt is jó borok és keresik ezeket. A pincérek, akiknek halvány gőzük nincs a borokról általában, hát még a borok és ételek párosításáról, csak azt ajánlják, ami van. A vendég pedig erre fel, nem ritkán nem kér bort, sőt javasolja az étteremnek, hogy szerezzen be ilyen vagy olyan jó bort. Jőmagam is ezt tapasztaltam. Erdélyi éttermekbe, főleg Hargita és Kovászna megyébe sok turista ellátogat, aki már járt a mi pincénkben, és miután több ízben kértek Balla Géza Kadarkát például, egy idő után a vendéglős is megunja visszautasítani őket és rendel a közönség által igényelt borból. S az is tény, amit említettél kérdésedben, hogy dugópénzt adnak a pincéreknek a nagy cégek, ami azt jelenti, hogy a felszolgálók összeszedik az adott cég dugóit és elküldik a termelőhöz, aki bizonyos számú dugó után ingyen ad pár palack bort. Mindazonáltal szükségszerűen ki fog alakulni a szerves kapcsolat a gasztronómia és a bor között: a korrekt étel kívánja a korrekt bort. Egyre több a tudatos vendég, aki megköveteli a jó bort, s ez hatni fog az éttermekre.

BZSA: *Tagja vagy a Pannon Bormíves Céhnek, a Magyar Borakadémiának is, jelen vagy a legtöbb nagy boros rendezvényen Magyarországon, a Szegedi Borfesztiváltól a Budai várbeli Borfesztiválig, rendszeresen hívnak anyaországi borversenyekre bírónak. Úgy tűnik, a pincészet egyre több szállal kötődik Magyarországhoz. Mi az ok: az általad említett fejlettebb borkultúra vagy az érzelmi, esetleg a szervezeti kötődés?*

B.G.: Ószintén szólva: is-is. Bár az igazság az, hogy én azt tanácsolnám mindenkinek, hogy ott próbálja meg értékesíteni a borait, ahol megtermelte. Sokkal könnyebb eligazodni, megvan a terepismeret, könnyebb kialakítani objektív okokból a törzsközöniséget. Ki kell használni a helyi lehetőségeket. Ha az összeladásom mértékét nézzük, akkor azért Erdélyben, Romániában

sokkal nagyobb mennyiségeket adok el, mint az anyaországban. De ami a különböző rendezvényeken való részvételemet, szervezeti tagságot illeti, inkább magyarországiakban veszek részt, mivel szellemi, erkölcsi, szakmai és persze anyagi értelemben érdemes ezeknek tagja lenni. Konkrét, komoly dolgokról beszélgetünk egymással, és nem vitatjuk a semmit, mint itthon. Jó pár ilyen gyűlésen voltam jelen Romániában, ahol, amikor magyarországi tapasztalataim alapján tettem ügyrendi javaslatokat, úgy vették, mintha kioktatnám őket. De ami leginkább megfogott Magyarországon, az a borminőség, a borászoknak a hivatás iránti elkötelezettsége és alázata, a komolyság, a bor-kultúra fejlettsége.

BZSA: Neked is megvan a nagyüzemi tapasztalatod...

B.G.: Mielőtt tíz éve nekifogtam volna önállóan borászkodni, egy állami gazdaságnak voltam a vezérigazgatója: 2600 hektáron termesztettünk szőlőt itt, Ménesen, és bizony nem olyan borokat készítettünk, mint amit én akartam volna. A vágyam mindig az volt, hogy ezekről a dűlőkről olyan borokat készítsék, amiket tudok. Hiszen már akkor sejtettem, milyen fantasztikus lehetőségek rejlenek ebben a történelmi borvidékben, tudtam, melyik dűlőtől mit várhatunk, a vágyam az volt, hogy ezekkel a kivételes lehetőségekkel élni tudjunk. Amikor nekifogtam, nem is tudtam, hol lássak neki az önálló borászkodásnak. Magyarországon sok olyan pincészetet találtam, melyeknek tulajdonosaival ma is jó a kapcsolat, s akik mentoraim voltak, nagyon sokat tanultam tőlük a minőségi borkészítésről. Csak könyvből olvasva nem lehet, még akkor sem, ha az embernek van már nagyüzemi gyakorlata. A nagyok Villányban, Szekszárdon, Egerben, Sopronban már pályán voltak akkortájt, és mindenki szívesen osztotta meg a tapasztalatait.

De hogy visszatérjünk a gasztronómiához: itt vannak a Szent Márton-napi ünnepek: ekkor a komoly éttermeknek legnagyobb része, ha nem is mind, boros rendezvényeket tart, és minden a borról és a gasztronómiáról szól, azé a főszerep. S erről a sajtó is hírt ad. Minden évben megjelenik valami újdonság. Mondjál te nekem egy ilyen rendezvényt, ilyen hagyományt itt.

BZSA: Van itt is néhány rendezvény, épp a minap volt Aradon is borfesztivál.

B.G.: Jó, hogy említed. Igen, a múlt szombaton volt egy úgynevezett borfesztivál. De tulajdonképpen törekvéseink ellenére tömegkocsmázás volt és évek óta ez folyik. Ott van 5-6 borászat ömlesztett borokkal, műanyagpoharakkal, a szervezők meg nem tudnak vagy nem akarnak civilizált kereteket adni. Idén Magyarországról jött 3-4 borászat, szép faházikókat hoztak, üveg-poharokból lehetett csak kóstolni a boraikat. Csatlakoztam én is hozzájuk: mi is csak palackozott borokat kínáltunk, szigorúan üvegpohárból. Amikor vége volt a rendezvénynek, kíváncsi voltam, hogy milyen visszhangja van ennek a módosulásnak, hogy a jelenlevő fogyasztók értékelték-e törekvésünket, hogy megteremtjük azokat a körülményeket, melyek a Szegedi vagy a Budai Borfesztiválon természeteseek. Hát bizony az újságban s az elektronikus sajtóban

egy sor sem volt erről. Ők filmezték, fotózták, miként készül nagy üstökben a forralt bor, s hogy issza a műanyagpoharakból a közönség a tömegbort.

Aki kijön oda kiállítóként, azzal meg kell értetni, hogy bizony alapvető minőségi igényeket teljesíteni kell, különben nem jutunk előre. S ez nem csak a borászok feladata. Visszatérve eredeti kérdésemre, igen, nekem jobban tetszik a magyar piac, a magyar gasztronómia, a magyar borkultúra, nemzeti hovatartozásomon túl kizárólag a felsorolt objektív okok miatt is.

„A borászat nemzetpolitikai kérdés”

– derül ki beszélgetőtársam, Geönczeöl Attila párkányi borász, agrárközgazdász szavaiból, aki a Borfesztivált, a Vinagorát s még számos más jelentős borászati rendezvényt szervező Borkultúra kht. második embere volt közel fél évtizeden keresztül, jelenleg a Bormarketing kht. regionális projektmenedzsere, szakíró, a Vinum Primatis borászati szakértője.

BZSA: *A Trianonban elcsatolt nemzetrészek közül a felvidéki magyarság az, mely borászati teljesítménye alapján az utóbbi években felzárkózni látszik az anyaország mögé. Így látszik ez annak is, aki testközelből ismeri a problémákat?*

G.A.: Nagyon az út kezdetén járunk még. Érdemes alaposabban körbejárni a témát, mielőtt a konkrét kérdésre válaszolnék, hiszen szerintem már nem itt kellene tartanunk. Ha végigtekintünk a felvidéki borászat utóbbi évtizedeinek történetén, nem kerülhetjük ki a politikát. Már a rendszerváltás előtt is megfigyelhető volt a tendencia, miszerint az ipart, gazdasági tevékenységet inkább az északi területekre vitték, a magyarok a vidékeket megpróbálták alapanyag-termelésre szorítani. Kivétel ez alól az a néhány gyár, amit a 100 százalékban magyarok által lakott városokba telepítettek, lakótelepekkel és északról jött szlovák munkavállalókkal – valójában újkori telepésekkel – együtt. A cél, úgy gondolom, egyértelmű volt.

Tudni kell, hogy Szlovákia déli, magyarok lakta területén található a legalkalmasabb dombok, dűlők a szőlőtermesztésre. A borászat a Kárpát-medencében nem nagyüzemi tevékenység, még ha próbálkoznak is ilyesmivel időnként. Ezért „végtermék” – azaz palackos bort – készítő borászatok csak a Kis-Kárpátokban és Nyitra környékén létesültek, melyeket sajnos teljesen sikerült aszsimilálni. A rendszerváltásra teljesen beállt a rendszer, miszerint a déli területek megtermelik a szőlőt, a szlovák „sztárborászok” pedig feldolgozzák, és sokszorosan áron eladják a bort. Ezek a borászatok komoly állami támogatásokat is kaptak a tevékenységükhöz, meg tudták vásárolni a legmodernebb technológiát, piacot, borutakat építettek ki. Közel két évtizednek kellett ahhoz eltelnie, hogy néhány felvidéki magyar vállalkozó rádöbbenjen arra, hogy milyen értékek, kihasználatlan lehetőségek rejtőzködnek a talpuk alatt.

BZSA: *Egyik felvidéki borász barátom szerint a szlovák kommunikáció a borász szerepének fontosságát hangsúlyozza és elfeledkezni látszik arról, hogy a bor minősége nagyrészt a szőlőben dől el. Ez vélhetően összefügg azzal a strukturálódással, amit említesz? Abból, amit mondasz az is átjön, hogy a borászatra is rányomja a bélyegét a szlovák etnokratikus állami politika. Vagyis szél ellenében kell dolgozniuk a magyar borászoknak.*

G.A.: Igen, a szlovák „szakma” elsősorban a borászra, technológiára koncentrált. Mindent analizál, beskatulyáz egyes fajtákat, stílusokat. Elég gyakran meghívják különböző szlovák szervezésű bortesztekre, versenyekre, ahol komoly vitáim vannak a bírálókkal, elsősorban a természetközeli, nyilvánvalóan magas mustfokkal, alacsony tőketerheléssel készülő fehérborok, és az érlelt, alacsonyabb savtartalmú vörösborok terén. Ezek ugyanis igen ritkán születhetnek meg vásárolt szőlőből.

BZSA: *Vagyis attól függetlenül, hogy elvi okokból s persze nemzeti hovatartozásunk okán nem helyeseljük a szlovák magyartalanítási politikát, jelen esetben még a világ reménykeltő, terroir-borokat előtérbe helyező tendenciáival is szemben áll ez a politika?*

G.A.: Az utóbbi időben ugyan megindultak a szlovákok is a „terroirista” irányba, de ennek főleg csak marketing jeleit látom. Állami szinten elsősorban a források, támogatások elosztásánál vagyunk hátrányban. Máig szerepel a szlovák mezőgazdasági politika prioritásai között a hegyvidéki gazdálkodás támogatása. A nagyobb veszély, hogy az évek óta alacsony szőlőfelvásárlási ár miatt a magyar gazdák közül elég sokan „elhagyják” területeiket, és már megjelentek a nagyobb szlovák borászatok ügynökei. Ezek sorban vásárolják már az eladó ültetvényeket. A magyar borászok velük próbálnak versenyezni, de sajnos sokkal kisebb tőkével.

BZSA: *Az alacsony ár ebben az esetben is megalázó, az önköltségi ár alatti árat jelent, mint Magyarország több borvidékén?*

G.A.: Igen, az EU-csatlakozás egységesítette az árakat, és a szlovák borászatok nem gátlásosak. Ha úgy jobban megéri, magyarországi szőlőből is készülnek „szlovák” borok.

BZSA: *A megoldás az lehet, hogy a magyar gazdák maguk készítsenek a megtermelt szőlőből bort és azt maguk is értékesítsék. Ez álom?*

G.A.: Nem álom, minden erőnkkel ezen dolgozunk. Személy szerint évek óta ezt ismételtetem, de azt látni kell, hogy igen nehéz megváltoztatni azoknak az embereknek a gondolkodását, akik egész életükben szőlőtermesztéssel foglalkoztak, a borászkodást pedig csak hobbi szinten űzték. Nem hiszik el, hogy a hobbiból meg lehet élni. Idén a válság még jobban lenyomta az árakat. Sok helyen alig vásárolnak fel.

Azért az irreálisan alacsony ár groteszk módon pozitív változást is hoz. Több gazdától hallottam idén, hogy „ennyiért nem adom el a szőlőt, inkább csinálok belőle bort”.

BZSA: *Végső soron a párhuzam a magyarországi fejlődéssel megvan: egyre több terroir-borászat, kézműves kis pince jelenik meg, akik dacolnak a megatrendekkel és az állami rosszindulattal, a mesterségesen fenntartott dekonjunktúrával. Eszközeik is hasonlóak: minőségi munka, minőségi borok és ezek elsősorban magyar körökben való népszerűsítése. Talán még az is megkockáztatható, hogy az Etyeki és a Kürti Pincefesztivál között is párhuzam van.*

G.A.: Egyetértek a gondolattal, de lenne egy hozzáfűznivalóm. Míg Magyarországon megvannak a nagy felvásárló üzemek, melyek többé-kevésbé élve tartják a kistermelőket, és azért helyi kötődéssel is rendelkeznek, Szlovákiában a nagy cégeket nem érdeklik a magyar gazdák, vagy hogy a szőlő párkányi, kürti stb. legyen. Ezért fontosnak tartanám, hogy ne csak egy elit-réteg alakuljon ki, melynek tagjai az orrukat magasra tartva készítik a 10-20 ezer palack magas minőségű borukat. Sok-sok korrekt minőséget termelő kis pincére, borturizmusra, a helyi fogyasztás-eladás ösztönzésére van szükség.

BZSA: *Ehhez kellene a helyi érdekeltségű magyar nagytőkés, aki fantáziát lát a korrekt tömegborokban.*

G.A.: Ilyet sajnos jelenleg nem látok, ezért említettem a másik utat.

BZSA: *Csak kívülről tűnik úgy, hogy minden állami gáncs és minden objektív nehézség dacára a felvidéki magyar borászat a jó irányban halad?*

G.A.: Az irányt jónak tartom, mindenképpen üdvözlendő, hogy már egy tucat palackos bort készítő családi borászatot találunk Dél-Felvidéken (a kifejezés újkori, a területek többsége nem tartozott a történelmi Felvidék/Felföldhöz). Számos rendezvény is beindult, mely teljes egészében vagy részben a borról szól: Kürti Pincefesztivál, Szikince Fesztivál, Búcsi Borfesztivál, Komáromi Borkorzó, Garamkövesdi Újévi Borászati Tanfolyam stb. De azt látni kell, hogy a pincék, rendezvények sokszor még nem önfenntartóak, utóbbiakat, ahogy a közösségi marketinget is, néhány lelkes önkéntes – sokszor szaktudással sem rendelkező amatőr – szervezi. Nagyon nagy szükség lenne egy olyan szervezetre, amely hivatásszerűen folytat szőlészeti-borászati tanácsadást, pályázati felkészítést, borvidéki marketinget. Mindenesetre a már beindult pincészetek borai mutatják, hogy ebben a vidékben komoly lehetőségek rejlenek fehér, rozé és vörös kategóriában egyaránt.

BZSA: *Jelenthet-e fellélegzést a felvidéki magyar borászat számára egy 2010-es fordulat a magyar politikában?*

G.A.: Nehéz kérdés. Egy határozottabb magyar külpolitika sokat változtathat a jelenlegi helyzeten. Az úgynevezett kisebbségi vagy határon túli magyar politikában általában kulturális, nyelvi stb. kérdések kerülnek előtérbe. Észre kellene venni, hogy bár ezek is fontos témák, nem szabad elhanyagolni a gazdasági vonalat sem. A felvidéki magyar politikával is az volt mindig az egyik legfőbb bajom, hogy még kormánypártként sem törődtek azzal,

hogy megfelelő vállalkozói réteg alakuljon ki és erősödjön meg a magyarság körében. Visszatérve a magyar politikára. A mai ellenzék már ma is megtehetné, hogy az EU megfelelő fórumain szóvá teszi a szlovákiai támogatások egyenlőtlen elosztását, hogy a Benes-törvények máig tartó, föld-tulajdonjogi kérdéseiről ne is beszéljünk.

BZSA: *Ez nem kétséges. Viszont abban az esetben, ha az új kormány kiemelt, stratégiai ágazatként kezeli majd a borászatot, akkor ennek a felvidéki magyar borászat is hasznát láthatja, különösen, ha a határokon átívelő nemzetegyesítés nem marad puszta szólam s a kormány gazdaságpolitikáját is áthatja.*

G.A.: Nemcsak a borászatot, a magyar kis- és középbirtokos gazdálkodást kellene kiemelten kezelni. Könnyíteni az adminisztrációt, egyszerűsíteni a házi vágást, lehetővé tenni a házi pálinkafőzést, megkönnyíteni a helyi termékek – köztük a bor – eladását, forgalmazását. Mindezt persze jelenleg nem tudja a magyar kormány a felvidéki gazdákra érvényesíteni, de akár jó példával szolgálna, érvet adna akár a szlovák ellenzék kezébe is. Másrészt oktatással, rendezvényekkel, pályázati tanácsadással, határon átívelő projektekkel komoly előrelépést lehetne tenni. A borászat olyan tevékenység, amelyben fontosak a kis egységek, behatárolt termőhelyek. Ezért ösztönözni kell ezeknek a kialakulását. Minél több ilyen erős közösség létezik, annál jobban megmaradnak a hagyományok, annál jobban tudunk védekezni a számunkra nem éppen kedvező politikai széljárások ellen. A mindenkori magyar (anyaországi és felvidéki egyaránt) kormánynak, nemzetpolitikának szerintem nagy hangsúlyt kellene erre fektetni.

„Ha egy közösség összefog, az mindent áthat”

BZSA: *Maurer Oszkár hajdújárásai, illetve szerémi borászt úgy ismerhettük meg, mint ifjúsági mozgalmi vezetőket, aki cserkészcsapat élén ápolt honvédsírokat, az Egyesült Magyar Ifjúság nevű szervezet alapító elnökeként fémjelzett egy sor identitásörző tevékenységet. Ma már elsősorban boraira összpontosít, melyekkel évről évre meglepetést okoz. Van-e kapcsolódás a közvetlen nemzetszolgálat és borászat-szőlészet között?*

M.O.: Mindkét tevékenység egy töről táplálkozik, egy pontról kapja indítatását, ez pedig a haza. Ezek a szőlők is ebben a csodálatos országban próbálják megtalálni a boldogságukat és juttatni nekünk is valamit ebből termés formájában. Ha jó minőségű a termés, kiemelkedő minőségű a szőlő, akkor az azt jelenti, hogy a szőlő is boldog volt. Nem lehet más célunk az életben, mint az, hogy itt, a Kárpát-medencében minden olyan élőlény, mely nem mások kárára akar létezni, legyen szó emberről vagy akár növényről, az találkozzon egymással. A közös pontok nyilvánvalóak: mi magyarok is úgy élünk hazánkban, hogy nem mások kárára voltunk, hanem a saját közössé-

günk és a világ hasznára, nem ritkán másoknak is példát mutattunk. S bizony probléma van ma a szőlészet-borászat területén és a nemzet is betegeskedik lelkileg, testileg egyaránt. Onnantól fogva, hogy az emberben átrendeződtek a kötődések a természetes dolgok iránt, átalakult, anyagiasodott a társadalom értékrendje, a szőlészetben is problémák jelentkeztek. Az emberek nagy része egy műanyag-álmovilág hatására lemondott saját közösségi hagyományainak ápolásáról s egyben arról is, hogy a legjobb területeken legyen jelen a szőlőivel. Ezeket a területeket a legnehezebb művelni, de ezek adják a legszebb borokat. Méltó módon embernek és magyarnak lenni nem könnyű, de mégis ez a legszebb feladat földi életünkben. Ez a közös nevező a nemzet, a szőlészet és a borászat között.

BZSA: Mint Délvidéken, azaz jelenleg Szerbiához tartozó területeken tevékenykedő borász, a haza fogalma alatt, ha jól értem, nem egy létező államot értesz, hanem a Kárpát-medencét, amiről közös barátunk, Kaló Imre azt mondja, hogy egyetlen borvidék és egyben a világ legjobb élőhelye.

M.O.: Egyértelmű, a magyarság számára ez a legjobb élőhely, ez is egy rendeltetés, ezt a földet belakni, termővé tenni. A magyarok hazája a Kárpát-medence, a Szent István-i állam, és természetesen ezzel azonosítom a haza fogalmát. Hiszen a hazát az ember nem a katonapolitikai, gazdaságpolitikai szempontok alapján meghúzott adminisztratív határok mentén definiálja, hanem azt keresve, hogy mi az a területi egység, melyhez kultúráját, nyelvét, történelmét, nemzeti identitását tudja kötni.

BZSA: Abban a közigazgatási egységben, amit Szerbiának hívnak, s ahol borászok vagy kénytelen, milyen akadályokba ütközöl borászként és magyarként? Még az átlagos hírfogyasztó is tisztában van vele, hogy itt nem könnyű a magyarságnak nyíltan vállalni közösségi hovatartozását, rendszeresen a magyarok elleni atrocitások, az állam pedig kifejezetten ellenséges a magyarsággal szemben. Ráadásul a globalizáció sem kedvez a minőségi borkészítőknek. Hogy érzed, van-e dupla nyomás a délvidéki magyar borászatban?

M.O.: Parlamentáris diktatúra alakult ki Szerbiában, nem vagyunk könnyű helyzetben, amikor értéket akarunk teremteni ebben a világban. Ugyanakkor, amint utaltál rá, nem nekünk kedvez a multinacionális cégek által dominált piacon az idő és a hely. Bennünket ebben az államban nem fogadnak el azonos értékű borászként és állampolgárként. Megkülönböztetett figyelmet akkor kapunk, ha beadunk egy pályázatot, mert akkor biztos meg fogják találni a legapróbb hibát, hogy elutasítsák azt. Hátszelet a szerb államtól nem kapunk, ellenszelet annál inkább. Abban az országban élünk, de nem azt építjük.

BZSA: Bizonyára ennek is betudható, hogy inkább a Kárpát-medence központi része felé tekintesz, errefelé keresed a szakmai kapcsolatokat.

M.O.: A szakmai és baráti kapcsolatok jellemzően a közös értékrend, a közös elhivatottság mentén jönnek létre. „Belső-Magyarországon” a borásztár-

sadalom tagjainak zömével megvan az értékrendbeli közös nevező. Borértékesítés szempontjából is fontos a belső-magyarországi jelenlét, de elsődleges, hogy Délvidéken, a Bánságban és Bácskában a minőségi borok iránt érdeklődőket kiszolgáljuk.

BZSA: *Amikor nekifogtál a Szerémségben, lakóhelyedtől jó száz kilométerre vásárolt, erdősödött területet – pénzt időt és energiát nem kímélve – szőlőtelepítésre alkalmassá tenni, majd betelepíteni, már befutott, ismert borásznak számítottál, aki meg tudott volna élni a hajdújárás birtokának terméséből is. Az első szerémi szüret után kérdezem: megérte a hatalmas áldozat? S egyben azt is kérdem: miért a Szerémség felé mozdultál?*

M.O.: Amikor Szerémségben a cserkészeten belül próbáltunk valamit tenni az asszimiláció ellen, már akkor megfogalmazódott bennem a döntés, hogy ez az a terület, ahol szőlőt szeretnék művelni és bort készíteni. Utánaolvasva a kérdésnek, azzal szembesültem, hogy minden létező forrás első számú borvidékként említi a Szerémséget a török előtti időszakból. Ugyanakkor más nem vállalta fel, hogy megkísérelje Szerémség régi hírnevét visszaadni, így belekezdtem én, mihelyt tehettem. Anyagilag nem érte meg, embertelen körülmények között kellett újra termelésbe vonni a beerdősödött királyi dűlőket, de az idei szüret meggyőzött arról, hogy jó az irány, olyan minőségű szőlő jött be a pincébe, amivel én még nem találkoztam.

BZSA: *Sára Sándor egyik írásában hosszan sorolja zamatos nevéű, filoxéravész előtti, régi magyar szőlőfajtáinkat, melyek közül ma már csak mutatóban akad egy-kettő, melyből palackozott bort készítené bárki is. Te pont ezek közül válogatsz, ezekre építed borászatod kínálatát. Tudatos törekvés a régi magyar fajták előnyben részesítése? Kuriózumok lesznek ezek a fajták a továbbiakban, vagy látsz arra esélyt, hogy más borászok is felismerik előnyeiket, s nemcsak Szeremley Huba, illetve Maurer Oszkár fog például Bakatort palackozni, hanem e nagynevű, költők által is megénekelte fajta újra elterjed más régi fajtákkal együtt?*

M.O.: Meggyőződésem, hogy ezek a fajták tudnak bizonyítani, és fel tudják venni a versenyt a világfajtákkal. Természetesen tudatos döntés ezeknek az előnyben részesítése, hiszen e szőlőfajták közös kincsünknek számítanak, a magyar szőlészeti-borászati hagyomány szerves részét képezik akkor is, ha az utóbbi időkben a szakma elfordult tőlük. Példát mutathat számunkra Olaszország, ahol mintegy háromszáz helyi fajtát tartanak számon. A magyar fajtákkal való foglalkozás egyfajta becsületbeli kötelezettség is egyben. A Szerémi zöld, a Bakator, a Bánáti rizling, a Mézes fehér remek borokat ad. Lehet, hogy vannak világfajták, melyek komolyabb, súlyosabb nedűk alapanyagai, de meg kell jegyezni, hogy hiba lenne kizárólag súlyosságra, vagy a vörösborok esetében tanningazdagságra törekedni, szükségünk van könnyed, játékos, gyümölcsös, jól iható borokra is. Itt van például az Olaszrizling és a Rajnai rizling: nekünk a rizling az Olasz-

rizling, lehet, hogy a rajnai komolyabb, nagyobb bort ad, de az Olaszrizling egyrészt lenyűgözően sokarcú, úgyszólván minden fehérbor-típust el lehet belőle készíteni a könnyed redukálttól a komplex, tömör fehéren át az aszúig, másrészt alapjáraton az egyik legjobban iható, a gasztronómiában helyét könnyen megtaláló bor.

BZSA: *Amikor bő fél évtizede először kóstoltam boraidat, volt közöttük két ropogós redukált tétel, az utóbbi időben viszont kizárólag nagy testű fahordós borokat válogatsz össze a kóstolókra. Ez egyfajta filozófiai megalapozottságú elmozdulás a modernről a hagyományos felé?*

M.O.: Továbbra is készülnek redukált borok a pincénkben, ezek a folyóbor-palettát gazdagítják. Pincészetünkben a döntő és meghatározó ma már az összetett, termőhelyet kifejező bor, ahol megvillan az egyediség. Meg kell jegyezmem, hogy folyamatosan változik a szőlőtermesztés mikéntje, egyre kevésbé gondolkodom késői szüretben. Tökéletes, de nem túlrett, szép savakkal bíró, gyümölcsös aromákat hozni tudó borokban gondolkodom, rövidebb héjon áztatással és nem túlzott hordós érleléssel.

BZSA: *Belső-Magyarországon a borászat sikerárgazat még akkor is, ha államilag évek óta gyötrik a borászokat. A magyar borcsoda nagyrészt annak tudható be, hogy egy sor pozitív tényező egymás mellett és egymást erősítve hatott. E tényezők közül a borásztársadalom önszerveződése az egyik. Hogy áll a délvidéki magyar borászat a saját intézmények megteremtésében?*

M.O.: Vannak kertbarát egyesületek, a bácskai borvidéken is van egy szőlész-borász egyesületünk, de távol vagyunk attól, hogy a borászok többsége értelmezni tudná, hogy milyen változások kellene a szakmában a sikeresebb működéshez. Ugyanakkor kétséges, hogy ezek az emberek hajlandóak lennének-e meghozni az áldozatot a minőségi előrelépéshez. Néhányan megpróbálnak haladni egy jónak vélt úton, kérdéseket feltenni, utat törni az egyre jobb, egyre kifejezőbb borok irányába. Őket felkarolja a társadalom, a fogyasztók közül sokan vevők az egyediségre, az általunk képviselt gondolatiság, szellemiség közel áll hozzájuk. Nagy szeretettel isszák a borainkat.

BZSA: *A szerbiai borászat meglátásod szerint a magyar, középbirtokokra alapozó, sok minőségi termelőt felmutatni tudó modellt fogja-e követni a jövőben vagy a nagyvállalatokat egy az egyben privatizáló, átmentő, tömegbortermelő román modellt?*

M.O.: Inkább a román modell lesz itt mintaadó, de vannak kedvező tapasztalatok. Nálunk nem szokatlan jelenség a borait palackozó kistermelő, mint Erdélyben, ahol Balla Gézőn kívül lényegében nem tudunk mást említeni, aki ismertségre tett volna szert komoly palackozott borokkal. Holott nagyon fontos az átláthatóság, hogy egy kézben összpontosuljon az irányítás. Tény az, hogy a Romániához tartozó területekhez hasonlóan, itt is a nagy állami gazdaságok uralják a piacot, a bortörvény nekik kedvez. A kicsiket meg-

próbálják ellehetetleníteni. Ebben a közegben kell megpróbálni alkotni és megmaradni.

BZSA: Megítélése szerint a remélt és várt magyarországi kormányváltásnak lesz-e hatása a délvidéki magyar borászatra?

M.O.: Sok mindenre ki fog hatni a kormányváltás. Az Orbán-kormány idején is bátrabban és egészségesebb módon élték meg a magyarságukat az emberek, jobban működött a közösség, mely most atomjaira hullik. Ha egy közösség él és összefog, az mindent áthat, így a borászatra is jó hatással lesz.